

Fair Play w życiu szkoły i każdego z nas

***Uczeń stosuje zasady „czystej gry”:
niewykorzystywanie przewagi losowej, umiejętność
właściwego zachowania się w sytuacji zwycięstwa
i porażki.***

*Źródło: Podstawa programowa przedmiotu wychowanie fizyczne,
III etap edukacyjny, treści nauczania – wymagania szczegółowe*

JAKI JEST PROBLEM?

Fair Play to termin o którym każdy słyszał, ale interpretacja obszaru jego zasięgu jest różna, podobnie jak mnogość definicji. Zasada niezwykle potrzebna w życiu każdego człowieka, często przyporządkowywana wyłącznie do zagadnień związanych ze sportem.

Fair Play to **czysta, uczciwa gra**, prowadzona nie tylko w sposób zgodny z przepisami, ale także piękny i szlachetny. Nie należy jednak traktować jej jak przymusu, którego należy przestrzegać, lecz jako coś więcej – postawę moralną, wynikającą z naszych wewnętrznych przekonań.

Za prekursorów Fair Play uważa się starożytnych Greków, z ich kultury wywodzi się pojęcie etyki (*ethicos* – zgodny z obyczajem). Przed każdą rywalizacją jej uczestnicy składali przysięgę, która w treści zawierała zobowiązania do przestrzegania norm etycznych w okresie trwania zawodów. Za nieuczciwe praktyki groziły kary pieniężne lub publiczne wykluczenie z Igrzysk.

Obecna zasada Fair Play (czystej gry), której staramy się przestrzegać, powstała na Wyspach Brytyjskich w czasach celtyckich i początkowo nie miała związku ze sportem, ale przede wszystkim z zasadami dotyczącymi postępowania wojennego.

Dzisiaj w szczególności to my, nauczyciele wychowania fizycznego, zobowiązani jesteśmy do przekazywania naszym podopiecznym wartości związanych z pojęciem Fair Play, choć nie dotyczy ono tylko i wyłącznie sportu. Powinno funkcjonować i być respektowane we wszystkich dziedzinach życia na co dzień. Dzięki nam uczniowie poznają istotę Fair Play w rywalizacji sportowej. Uczymy uczciwości, poszanowania przeciwnika, sędziego, przepisów, a także reguł walki sportowej, nienagannego zachowania podczas zawodów, widowisk sportowych i zajęć sportowych, także lekcji wychowania fizycznego.

Kodeks Fair Play wypracowany na potrzeby SP nr 217 w oparciu o Kodeks autorstwa Zofii i Ryszarda Żukowskich (Żukowska Z., *Fair Play – Sport - Edukacja*, BPTKF, Warszawa 1996).

1. Zawsze chcemy wygrywać, ale nie za wszelką cenę.
2. Szanujemy wszystkich uczestników gry, nawet jeśli sport nie jest ich mocną stroną.
3. Zawsze gramy uczciwie i zgodnie z ustalonymi regułami, nie oszukujemy innych.
4. Współpracujemy z innymi, mając na uwadze sukces całej drużyny.
5. Kibicując, zachowujemy się kulturalnie, nie gwizdźmy, nie przezywamy i nie pokazujemy obraźliwych gestów wobec drużyny przeciwnej.
6. Przyjmujemy porażkę z godnością, nie obrażamy się, nie złościmy, nie obwiniamy sędziego za przegraną.
7. Umiemy cieszyć się ze zwycięstwa, nie poniżając przeciwnika w grze.
8. Emocje z boiska nie przenosimy do szatni i na teren szkoły.

Niestosowanie się do regulaminu FAIR PLAY pociąga za sobą konsekwencje, np.: czasowe lub całkowite wykluczenie z ćwiczeń podczas lekcji; minus lub uwaga do dzienniczka wychowawczego; rozmowa z wychowawcą klasy, pedagogiem lub dyrekcją szkoły; wezwanie rodziców do szkoły w celu wyjaśnienia zachowania ucznia; zakaz udziału w zawodach sportowych; prace dodatkowe zlecone przez nauczyciela; obniżenie oceny z zachowania.

Za wyróżniające przestrzeganie zasad kodeksu FAIR PLAY uczeń otrzyma np.: pochwałę z wpisem do dzienniczka wychowawczego; nagrody specjalne nauczycieli; pochwałę wobec całej społeczności szkolnej; podwyższoną ocenę zachowania; dyplom lub nagrody książkowe.

JAK SPRAWIĆ, ABY FAIR PLAY STANOWIŁO PODSTAWĘ WSPÓLNYCH DZIAŁAŃ?

- **Świadomość** - aspekt moralno-społeczny w wychowaniu jest tak samo ważny jak dbałość o zdrowie, kondycję fizyczną, prawidłowe odżywianie czy higienę osobistą.
- **Bądźmy wzorcem** – przede wszystkim, to my sami musimy być najlepszym wzorcem zachowań Fair Play dla naszych uczniów.
- **Uczmy zasad Fair Play od najmłodszych lat** - Wpajanie zasad Fair Play naszym uczniom musi przebiegać w sposób ciągły i zacząć się możliwie najwcześniej. Podczas każdej lekcji czy przerwy znajdują się ku temu okazje.

- **Fair Play to nie tylko WF i zawody sportowe** – pamiętajmy o innych obszarach życia szkoły. Zasady te dotyczą codziennego funkcjonowania: zachowania kulturalnego widza sportowego, jak również ucznia podczas uroczystości ogólnoszkolnych czy innych działań w grupie.
- **Kodeks** – spróbuj wypracować ze swoimi uczniami kodeks Fair Play na potrzeby Waszej szkoły. Kodeks powinien zostać wywieszony w widocznym miejscu, np. na szkolnym korytarzu i/lub na stronie internetowej szkoły, a także na blogu szkoły w programie „WF z klasą”. Zasady kodeksu będą obowiązywać całą społeczność szkolną. Nie tylko uczniów, ale również nauczycieli, rodziców i wszystkich pracowników szkoły!
- **Nagradzanie za zachowania Fair Play** – dostrzegajmy i nagradzajmy zachowania, które zasługują na pochwałę i naśladowanie. Możemy to zrobić na forum klasy, szkoły, wpisać pochwałę do dzienniczka, wyróżnić ucznia podczas zebrania z rodzicami. Na pewno mamie czy tacie przyjemnie będzie usłyszeć coś pozytywnego na temat swojego dziecka.
- **Bądźmy jednogłośni** – wszyscy pracownicy szkoły muszą stworzyć jeden front: nagradzać zachowania zgodne z zasadami Fair Play i wyciągać konsekwencje wobec osób, które łamią te zasady. Tylko wtedy przyjęte zasady będą przestrzegane.
- **Uczulajmy, wskazujmy dobre wzorce** – jeśli Antek pomoże słabszemu lub niepełnosprawnemu koledze w opanowaniu czynności ruchowej, poda rękę pomagając mu wstać, okaże mu uznanie, obroni przed agresywnym atakiem etc. - będzie to tak samo cenne jak zwycięstwo w zawodach czy uzyskanie najlepszego wyniku w klasie.
- **Weź udział w Paraolimpiadzie** – doskonałym sposobem na uwrażliwienie uczniów jest wspólny udział w przygotowaniach i przeprowadzeniu zawodów dla klas integracyjnych, jeśli takie są w szkole, lub wolontaryjne zaangażowanie w Olimpiadzie Specjalnej. Jeśli nie mamy takiej możliwości, pokażmy im film z przebiegu takich zawodów.
- **Fair Play jako ścieżka międzyprzedmiotowa** - wdrożenie do programu lekcji z przyrody czy biologii treści dotyczących znaczenia i wpływu dopingiu na organizm człowieka. Substancje pomocnicze niszczą każdy z układów ludzkiego ciała, co można pokazać na przykładzie nieuczciwych sportowców. Wysilek, jakiemu muszą codziennie sprostać zawodowcy też może stanowić interesujący temat zajęć. Nauczyciel plastyki z kolei przyczyni się do rozwijania idei Fair Play wprowadzając następującą tematykę: symbole olimpijskie, dyscypliny sportowe, projektowanie medali olimpijskich, plakatów, znaczków, dyplomów...
- **Honorowa Odznaka Fair Play** – sposobem na promowanie zachowań Fair Play jest powołanie w szkole kapituły, której zadaniem będzie ocenianie wniosków kandydatur złożonych przez społeczność szkolną i wyłonienie osób, które otrzymają Honorową Odznakę Fair Play (raz lub dwa razy do roku).

Dodatkowo warto wypracować zasady, które będą współgrały z kodeksem Fair Play, np.:

Zasady postępowania obowiązujące w 217-ej

1. Traktujemy wszystkich z szacunkiem, tak jak chcielibyśmy być traktowani.
2. Pomagamy sobie wzajemnie.
3. Wyrażamy się w kulturalny sposób (nie stosując wulgaryzmów), zawsze mówimy prawdę.
4. Unikamy konfliktów, jeśli jednak już się zdarzą, rozwiązujemy je pokojowo.
5. Reagujemy na wszelkie przejawy agresji i krzywdę innych, zawiadamiamy o incydentach osoby dorosłe.
6. Podczas pobytu w szkole dbamy o bezpieczeństwo i zdrowie własne i innych.
7. Przychodzimy punktualnie na zajęcia, w terminie usprawiedliwiamy nieobecności.
8. Rzetelnie przygotowujemy się do zajęć (odrabiamy prace domowe, przynosimy potrzebne rzeczy), terminowo nadrabiamy zaległości. Zawsze nosimy zeszyt wychowawczy.
9. Systematycznie uczestniczymy w reedukacji i zajęciach pozalekcyjnych.
10. Przestrzegamy dyscypliny na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych.
11. Wykonujemy polecenia nauczycieli i innych pracowników szkoły.
12. Dbamy o czystość, porządek i sprzęt szkolny.
13. Zawsze zmieniamy obuwie. Na co dzień oraz podczas uroczystości szkolnych nosimy stroje określone w Statucie Szkoły.
14. Podczas lekcji korzystamy z urządzeń elektronicznych tylko na wyraźną prośbę nauczyciela.
15. Powyższe zasady stosujemy na terenie szkoły, ale i poza nią, np. podczas wycieczek, na boisku, przystanku autobusowym, w środkach komunikacji miejskiej.

ROZMAWIAJĄC Z UCZNIAMI O FAIR PLAY MOŻECIE TEŻ WYKORZYSTAĆ INNE MATERIAŁY EDUKACYJNE, NP.:

[zdjęcia i informacje ze strony Polskiego Komitetu Olimpijskiego](#) oraz scenariusz lekcji „Sport to zdrowie – jeśli umiesz przegrywać” dla klas 4-6 szkół podstawowych z bazy *Scholaris*

Polecane tytuły:

- http://pl.wikipedia.org/wiki/Pierre_de_Coubertin
- Zuchowa K., *Edukacja olimpijska w szkole. Sprawa honoru*, "Kultura fizyczna" 1999, nr 1-2.
- Żukowska Z., *Fair Play – Sport - Edukacja*, BPTKF, Warszawa 1996.
- Żukowska Z., *Wychowawcze funkcje idei Fair Play w sporcie dzieci i młodzieży*, "Almanach" 1996.
- Caille A., *O pojęciu Fair Play*, „Sport Wyczynowy” nr 7 – 8.
- Dąbrowska A., *Olimpizm i jego edukacyjne funkcje w kształceniu nauczycieli wf w Polsce*. Warszawa 2002.
- Długosielska A., Mierzejewski Z., Żukowski R., *Sport i olimpizm w świadomości uczniów, studentów i nauczycieli wf*, [w:] *Ku tożsamości pedagogiki kultury fizycznej*, Warszawa 1993.
- Korczak J., *Pisma wybrane, t. I*, Warszawa 1978.
- Lipiec J., *Filozofia czystej gry*, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne”. - 1997, nr 1.

Lucyna Milewska-Moneta - nauczyciel, wykładowca, organizator szkoleń dla nauczycieli i trenerów

***Prosimy, zamieście na blogach Kodeksy Fair Play obowiązujące w Waszych szkołach.**